

13/01/2025

Տեղի ունեցավ ՀՀԳԱԱ Հ.Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի կիրառական լեզվաբանության բաժնի նախաձեռնությամբ կազմակերպված նյարդահոգեբանության ուղղվածության միջազգային առցանց խորհրդակցությունը: Օրակարգ՝ նյարդահոգեբանական չորս հարց՝ «Կիրառական լեզվաբանությունը և ժամանակակից տեխնոլոգիաները. արհեստական բանականություն», «Նյարդալեզվաբանության ժամանակակից խնդիրները. լեզվամտածողության վերականգնումը լեզվական թեստերի միջոցով», «Հոգեբանականության զարգացման կանխատեսումներ. XXI դ. երկրորդ կեսի նախաշեմին, «Դաշտային մեթոդները լեզվական և միջգիտակարգային հետազոտությունների մեջ»:

Հանդիպմանը մասնակցում էին ՀՀ ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտի, փորձաքննությունների ազգային բյուրոյի, ԵՊՀ և ԵՊՀ Իջևանի մասնաճյուղի, ԵՊՀ, Սանկտ-Պետերբուրգի համալսարանի, ՌԴ գիտությունների ակադեմիայի, ՌԴ լեզվի և ուղեղի կենտրոնի ներկայացուցիչները:

Հաղորդումներով հանդես եկան ոլորտի առաջատար մասնագետներ (Օ. Միտրենինա, Ե. Ռիեխակայեն, Օ. Դրագոյ, Վ. Զուբով, Պ. Էյսմոնտ, Մ. Կորոլկովա): Քննարկվեցին մի շարք կարևոր խնդիրներ, առանձնապես ուշագրավ էր տեքստի ուսումնասիրության ուղղությունների վերաբերյալ քննարկումը, երկխոսության փոխազդեցության հետազոտության մասին հաղորդումը: Եղան հաղորդումներ ժամանակակից բարբառագիտության մեջ դաշտային մեթոդի կիրառության մասին, ընդգծելի էր խոսակցական լեզվի բնութագրի կազմության և բանավոր խոսքի կորպուսների ստեղծման վերաբերյալ հաղորդումը:

Ներկայացվեց հայ-գերմանական համատեղ աշխատանքով հայերենի, անգլերենի և գերմաներենի զուգադիր շտեմարանի հիմքով ստեղծված LexTale լեզվական իմացության չափման հարցաթերթիկը, նրա զարգացման հեռանկարները: Առաջարկվեց այս ուղղությամբ համատեղ աշխատանք ՌԴ գործընկերների հետ:

24/03/2025

Լեզվի ինստիտուտի բարբառագիտության բաժնում քննարկում և ճշգրտում էին այն չափորոշիչները, որոնցով պիտի առաջնորդվեինք տեսակապի միջոցով ՌԴ Կրասնոդարի երկրամասի հայկական դպրոցների աշակերտներին տրված առաջադրանքի կատարման արդյունքները գնահատելիս: Օտար միջավայրում մայրենի բարբառների պահպանությանը նպաստելու խնդիրը կարևորելով՝ հայերենի ուսուցիչների միջազգային միավորման ՌԴ մասնաճյուղի ղեկավարները դիմել էին ԳԱԱ լեզվի ինստիտուտի բարբառագիտության բաժնի գիտաշխատողներին՝ խնդրելով մասնագիտորեն գնահատելու օտար միջավայրում իրենց մայրենի բարբառների իմացությամբ առանձնացող հայ դպրոցականներին: Առաջադրանքի թեման էր հայերենի տարբեր բարբառներով ներկայացնել Հ. Թումանյանի «Սուտասանը» հեքիաթի բեմադրությունը: Կարևոր էր համարվելու նաև բեմական համոզիչ խաղը, ազգային կոլորիտ ստեղծելու ունակությունը և այլն: Առաջնահերթ համարվեց բարբառային ճշգրիտ թարգմանությանը: Թումանյանի «Սուտասանը» հեքիաթն իր «հաղթարշավը» կշարունակի նաև մերձավոր ու հեռավոր հայ-

կական այլ գաղթօջախներում:

06/05/2025

Հ. Աճառյանի անվան լեզվի ինստիտուտի կիրառական լեզվաբանության բաժնի փորձառական հնչյունաբանության խումբը հանդիպում ունեցավ WAV-ի աշխատակիցների հետ: WAV-ը նորաստեղծ հարթակ է, որը ձևավորվել է Առաջատար ծրագրային տեխնոլոգիաների կենտրոնի (CAST) հետ համատեղ: Նա ստեղծում է բնական լեզուների և խոսքի մշակման լավագույն տեխնոլոգիաները հայերենի և այլ լեզուների համար: WAV-ը գերժամանակակից տեխնոլոգիական մեխանիզմ է, որը արհեստական բանականության (AI) գործառույթի միջոցով հնարավորություն է տալիս խոսքը փոխակերպել տեքստի, իսկ տեքստը՝ բնական խոսքի, ինչպես նաև ստեղծել աուդիոգրքեր: Այն հիմնված է խոսքի վերլուծության մոդելների ներդրումային ցանցերի վրա, որը վերջին ժամանակների ամենահուսալի մեթոդներից է լավագույն արդյունք ստանալու համար:

Հնչյունաբանները պարզեցին, որ արհեստական բանականության վրա հիմնված այս գործիքը ընկալում է և՛ բառերը, և՛ առանձին հնչյունները: Շեշտի, տոնայնության, հնչերանգի, ռիթմի և առոգա-

նության հետ կապված խնդիրները լուծում և կարգավորում է WAV-ի թիմը՝ ընտրելով համապատասխան ծայնագրություններ:

Հանդիպման ընթացքում անդրադարձ կատարվեց որոշակի հարցերի՝ կապված կետադրության, ծայնագրությունների մեջ մակարյժ հնչյունների, ինչպես նաև օտար բառերի փոխակերպման և հոմոգրաֆ բառերի հետ:

Խոսվեց նաև բարբառներով կատարված ծայնագրությունները տեքստի վերածելու մասին: Պարզ դարձավ, որ այս ուղղությամբ դեռևս լայնածավալ աշխատանք կա իրականացնելու: Նշվեց, որ բավականին տվյալներ կան հավաքված Գյումրիի բարբառով, աշ-

խատանքներ են տարվում նաև Արցախի բարբառի և արևմտահայերենի շուրջ:

WAV-ի թիմը ներկայացրեց այն միջոցները, համաձայն որի կատարվում է իրենց բազայում ունեցած ծայների փոխակերպման գործընթացը, որը ակտիվորեն կիրառվում է աուդիոգրքերի պատրաստման գործում:

Փոխադարձ հետաքրքրությունները և ընդհանրական նպատակները կարող են հիմք հանդիսանալ հետագա համագործակցության համար: Առաջիկայում հնարավոր են փորձի փոխանակման, տվյալների համատեղ վերլուծության և տեխնոլոգիական համագործակցության տարբերակներ: